

ÇAMALTI TUZLASI'NDAKİ "KUŞ CENNETİ"

İbrahim BARAN* — Mehmet SIKI**

Yurdumuzun çeşitli doğal güzellikleri içinde sulak sahalar ayrı bir öneme sahiptirler. Çünkü bu sahalar, özellikle yaban hayatının doğal dengesi içinde, çeşitli ve değişik hayvan türlerini barındırırlar. Böyle bir doğal ekosistem içinde yaşayan hayvan türlerinden kuşlar ise ayrı ve çok kıymetli değer taşırlar. Bu sulak sahalar hem yerli, hem de yaz ve kış göçmen kuşları bakımından zengin çeşitlilik gösterirler. Bunun en önemli nedeni de sulak sahalarda yaygın olan sazlık kısımların, birçok sucul ve diğer karasal kuşlar için kuluçka yeri oluşturmasıdır. Böyle sazlık kısımlarda kuluçkaya yatıp yavru çıkaran kuşların, yavrularını büyütme şansları, açık diğer alanlara oranla çok daha fazladır. Diğer bir deyişle: usulsüz ve kontrolsüz avlanma sonucu nesilleri her geçen gün azalan birçok kuş türlerinin var olabilmeleri, sulak sahalardaki özellikle sazlık kısımların varlığına ve

buraların da kontrollü olarak korunmalarına bağlıdır.

Türkiye'de, Manyas Kuş Cenneti ve Kayseri Sultan Sazlığı'ndan sonra en zengin kuş türü bulunan yeni bir sulak saha da, İzmir ilinin Çamaltı Tuzlası sınırları içindedir. Burada üç yıldan beri yapılan gözlemlerde, 164 kuş türü tespit edilmiştir. Gediz Nehri deltasının güney sınırında yer alan sulak ve sazlık saha, Tuzla İdaresi'nin malı olan kısımda korunmuş; ancak Gediz'in taşkınlığını önlemek için yapılan Kozluca Seti'nin kuzeyindeki kısımda ise tahrip edilmiştir. Böylece çok zengin ve dünyada ender görülen birçok kuş türlerinin kuluçka yerleri yalnız Çamaltı Tuzlası sınırları içinde kalmaktadır. Söz konusu bu sazlık alan şimdiye kadar yeterince kontrol edilememiş, resmi kararlar av yasağı konulmuş bir bölge olmasına rağmen, geniş sınırları nedeniyle avcılar tarafından yılın hemen her mevsiminde insafsızca avlanma yapılmış, yumurta-palaz toplanmış ve birçok türler yok olma sınırına yaklaşmıştır. Ancak sevinilecek ve takdir edilecek yeni bir kararlar Tuzla İdaresi, kendi malı olan bu sahanın tümünü tel örgüyle çevirmeye başlamıştır. Fakat diğer taraftan da aynı idare, arazisinin en kuzey bölgesinde yer alan sazlık ve sulak sahayı tuz üretimi için deniz suyunu dinlendirme havuzları haline getirmeyi planlamıştır. Bu geliştirme planı gereğince de sazlık sahanın güneyinden itibaren setler yapılmasına başlanılmıştır. Tuzla İdaresi'nin bu gelişme projesinin öğrenilmesinden sonra, sulak ve sazlık sahanın bir kısmının korunması için girişimler yapılmış, ilgili kuruluşların katıldıkları toplantılarda mümkün görülen alternatif çözüm yöntemleri üzerinde durulmuştur.

Ümidimiz ve temennimiz, zengin kuş türleri bakımından yurdumuz ve dünya için büyük değer taşıyan bu sazlık sahanın zaman geçirilme-

İzmir'de, Çamaltı Tuzlası'ndaki sazlıkta flamingolar (yukarıda, üstte). Flamingoların, yuvalarında bıraktıkları yumurtalar da ilginç bir görüntü oluşturuyor.

(*) EÜ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü.

(**) EÜ Fen Fakültesi Tabii Tarih Müzesi.

HAYVANLAR DÜNYASINDAN REKORLAR

● Develer yavaş hareket eden yaratıklardır; ama bu hız noksanlığına karşılık çok dayanıklıdır. Bu gerçek yük hayvanı, sırtındaki 500 kg'lık bir yükü, günde yaklaşık 50 km. yol yürüyebilir.

● Kangurular uzun ve adeleli arka ayakları ile çok iyi sıçarlar. Bacak kasları sayesinde bir kanguru ağır vücuduyla (yaklaşık 100 kg.) 3 metrelik bir çitin üzerinden aşabilir. Bu keseli sıçrayıcı havadayken, kalın kuyruğunu denge unsuru ve dümen olarak kullanır.

● Dünyanın en uzun sıçrayıcılarından birisi de piredir. Pirenin 32.5 cm'lik sıçrayışı, boyunun yaklaşık 350 katıdır. Bir kıyaslama yaparsak bu, 2 m. boyundaki bir insanın, yaklaşık 700 m. (hemen hemen 7 futbol sahası uzunluğu) atlaması demektir. Doğunun fare piresi ise, üç gün boyunca hiç durmaksızın, saatte 600 kez sıçrayabilir.

● Bir böceğin kuvvetini tahmin etmek

çok zordur. Küçük bir karınca, ağırlığının 50 katı kadar bir yükü taşıyabilir. Güçlü arı ise, terekler üzerine yerleştirilmiş, ağırlığının 300 misli bir yükü ipile bağlanırsa onu çekebilir.

● Fil, bir kas anıdır. Yalnızca, bir ağacı devirebilmekten, yerdeki toplu iğneyi kibarcı alabilmeye kadar pek çok işe yarayabilen hortumundaki kas sayısı 40.000'dir. Bu rakam insan vücudundaki toplam kas sayısının 70 katıdır.

● Şimdiye kadar kaydedilen en hızlı kas hareketi, Chironomidae familyasından tatarcık benzeri ufak bir sineğe aittir. Bu küçük, çevik böcek kanatlarını, dakikada 133.000 kere çırpabilir. Bu, insanın göz kırpmasının (sanfeyenin 25'de biri), yaklaşık 100 katı bir hızdır.

● Kara, hava ya da su ortamında olsun, kuşlar, genellikle hareket ustalarıdır. Devekuşu, 100 kiloluk vücudunu taşıdığı iki ayağıyla sağladığı, saatte yaklaşık 50 km'lik hızıyla, koşma yarışında herhangi bir hayvanla boy ölçüşebilir. Hint kırlangıcının uçuş hızı, saatte 180 km'ye ulaşabilir. Gentoo pengueni saatte 35 km. hızla yüzebilir ki; bu hızda deniz memelilerinin en hızlı yüzen olan yunusun yanında yer alır.

den korunmasının sağlanmasıdır. Çünkü bu eşine ender rastlanacak sulak sahada 10 binden fazla flamingo, binlerce değişik ördek türleri, kızkuşları, balıkçılar, pelikan ve kuğu kuşları ile toplam 164 ayrı kuş türü yaşamaktadır. Türlerin büyük bir kısmı da doğal korunmalı sazlık içinde kuluçkaya yataktadırlar. Dünyanın yalnız belli yerlerinde kuluçkaya yatan flamingo kuşlarının eşsiz güzellikteki yumurtalı yuvaları ve erginlerinden bir grup, resimlerde gösterilmişlerdir. Söz konusu resimler bu sahadaki kuş türleri üzerinde doktora tezi hazırlamakta olan Mehmet SIKI tarafından çekilmiştir. Araştırma sonuçlandırıldığında bölgedeki kuş çeşitleri ve bunların biyolojik özellikleri bakımından çok daha

değerli bulguların meydana çıkarılacağını belirtmek isteriz.

Yurdumuzun güzellik ve zenginliklerine ayrı ve özel değerler katan Çamaltı Tuzlası içindeki küçük sulak sahanın korunmasını önemli bir görev kabul ederek, bu sahanın Tuzla idaresince deniz suyu dinlendirme tavası yapılmasından vazgeçilmesini bekliyoruz. Çünkü böyle bir kararın adı geçen idareye tuz üretimi bakımından büyük zarar vermeyeceğini de yerinde yapılan incelemelerle tespit edilmiştir. Hiç olmazsa bu sulak sahanın korunarak gelecek nesillere daha güzel ve zengin bir yurt köşesini armağan etmenin, iş başındaki tüm yetkililerin vazgeçilmez bir görevi olduğuna inanıyoruz. ■

Yurdumuzun bir başka "Kuş Cenneti" niteliğinde olan Çamaltı Tuzlası'ndaki sazlıkta, farklı kuş türlerinin bir arada oluşturdukları ilginç görüntülere tanık olabilirsiniz.